

Úředníka sesadili z místa, ukázal na korupci

Lidé, kteří oznamují korupci, mají v Česku minimální ochranu. Dokládá to i příběh právníka **Ondřeje Závodského**. Díky němu se odhalily machinace, které státní pokladnu stály miliony. Sám se kvůli tomu však musel bát o život svých dětí.

» Pokračování ze str. 1

Pro připomenutí, ZSMV je státní firma, v níž nedávny audit odhalil řadu závažných pochybení při zadávání veřejných zakázek a v hospodaření. Na mnohé z nich jako první už před půl rokem poukázal právě Závodský.

Na nejrůznější machinace a nesrovnalosti vytvářel upozorňoval téměř celých pět let, kdy vedl právní oddělení. „Když jsem dostal do ruky nějakou nestandardní smlouvu, která se měla podepsat, napsal jsem své výtky jasně do takzvaného referátu. Musím říci, že vedení ZSMV zpočátku mělo nějakou tendenci tvrdit, že nic není.“

Jenže na sklonku loňského léta přestaly tehdejšího šéfa ZSMV Milana Kocíka referáty Závodského zajímat. Na právní oddělení chodily už uzavřené smlouvy o nevyhnutelných pronájmech. Ze státního trezoru šel milionů. Závodského se už nikdo radši na nic neptal.

Když loni v září přišel Závodský o místo a jeho kolega o práci, rozhodli se, že musí vše nahlásit výš. Napsali tedy dopis ministru Johnovi a připojili k němu i některé dokumenty. Odpověď však nepřišla. John si dnes na tento případ nepamtuje. „Tohle se určitě nemohlo stát za mě. To bylo za dob, kdy se tu kradlo,“ řekl včera MF DNES, když mu příběh úředníka Závodského připomněl.

Bez valného úspěchu skončil i pokus oznámit vše policii. Vzhledem k tomu, že tehdejší manažer ZSMV byli prováděni s policií, kontaktoval Závodský přímo detek-

tiva z jednoho z celostátních útvarů. Odpověděl mu, ať to nahlásí na nějaké službě a nezdružuje.

Naštěstí důkazy, které se podařilo předat na vnitro, nespadly pod stůl. „S panem Závodským jsem se sice nesetkal, ale jeho podněty jsme se zabývali. To, co oznámil, významně přispělo k tomu, že jsme problémy na ZSMV začali řešit a poslali jsme tam audit,“ říká náměstek ministerstva vnitra Michael Moroz.

O tom, že vedení vnitro začalo na jeho popud situaci řešit, však Závodský dlouho nic nevěděl. První signál přišel až na konci října, když ministr John odvolal ředitele Kocíka. Vypadalo to, že se věci začínají obracet k lepšímu, nikoli však pro Závodského. Zakrátko přišla první vážná výhrůžka.

Jde o život, policie však nechrání

„Jestli toho nemecháš, přijdeš o rodinu.“ Tímto vzkazem začaly Závodskému týdny života v permanentním strachu. Několikrát mu vyhrožovali napadením nebo přímo usmrcením jeho dvou dětí (jedna a tři roky), při zastrašování pachatelé neváhali znežít jeho zdravotního postižení výroky typu „vzhledem k tvému handicapu to bude dost výhrovné, vlastně výhrovnější než u jiných“.

„Oznámil jsem to na policii a požádal jsem ji o ochranu. Tu jsem však nedostal. V tu chvíli bylo jedinou prioritou zajistit bezpečí rodiny. S pomocí přátel se to podařilo, vznikly mi s tím ale značné finanční náklady,“ vypráví.

Závodský sice zná lidi, od kte-

řích výhrůžky přišly, vzhledem k tomu, že policie stále vyšetřuje, nechce být konkrétnější. „Důležitější jsou ti, kteří z mého zastrašení měli profitovat,“ vysvětluje to.

Shrňme si to: Ondřej Závodský se postavil korupci, přišel o místo, vyhrožovali mu zabitím rodiny a nevěděl, jestli někdo z odpovědných o jeho situaci vůbec ví. „Nejhorší na všem však byla bezperspektivnost. Viděl jsem, že vedení resortu sice reaguje, ale velmi pomalu a podivně,“ popisuje.

V polovině ledna zveřejnil ministr John výsledky auditu na ZSMV. Kontrola dala Závodskému za pravdu. „Teď to řešíme s právníky. Už víme, že určitě podáme trestní oznámení. Nový ředitel také vyvodí personální odpovědnost,“ shrnuje John.

Závodského by mohl hřát pocit zadostiučinění, zvláště když mu minulý týden nový šéf ZSMV Tomáš Homola nabídl návrat do pozice vedoucího.

„Je tu ale stále hodně věcí nedořešených. Lidé, které audit označil za odpovědné, tu zůstávají. Můj kolega, který na rozdíl od tehdejšího vedení neslyšel o pojmech jako morálka naposledy v občanské nauce, přišel o práci. Nejdůležitější však je nastavit takový systém, aby se něco podobného už neopakovalo,“ zděračuje Závodský.

Lidem jako on se v USA říká whistleblower (tj. co pískají na píšťalku). V Česku se spíše dočkají označení „udavač“. Vláda chce vytvořit zákon, který je bude chránit před výpovědí i vyhrožováním. Bude to stačit? **Antonín Viktora**

Zastrašovali ho Ondřej Závodský čelil odpornému vyhrožování.

Foto: Michal Šula, MF DNES

» V našich zákonech ochrana oznamovatelů korupce, což chceme napravit. Měli ji vymyslet a přijmout už minulá vláda.

Radek John
ministr k případu Michálek, 16. 12. 2010

» Já jsem si naprosto jist, že nový ředitel zařízení služeb, kterého jsem na podzim jmenoval, by takovému člověku poskytl veškerou součinnost. Tohle byla historie. To se určitě nemohlo stát za mě, ale v dobách, kdy se tu kradlo.

Radek John
k případu O. Závodského, 14. 2. 2011

Kauza Drobil: muž, který řekl o korupci, nesmí do práce

PRAHA (vík) Nejméně česky whistleblower (člověk, který upozorňuje na korupci) Libor Michálek je v současné době na „nucené“ dovolené. Koncem loňského roku odhalil nekalou snahu manipulovat s výběrovými řízeními na Fondu životního prostředí, jemuž tehdy šéfoval.

„Aby si opatřil důkazy pro svou tvrdění, nahrál si tajně rozhovory s tehdejším ministrem vnitřních Pavlem Drobilem (ODS), jeho náměstkem Dušanem Fibingrem a poradcem Martinem Knetigem. Posledně jmenovaný na nahrávce popisoval, že peníze vyvedené z fondu mají sloužit k financování ODS a politické kariéry jejího tehdejšího ministra Drobila.“

Drobil Michálka krátce po vypuknutí aféry odvolal z funkce ředitele fondu. Bylo to jedno z posledních rozhodnutí, které jako ministr učinil. Neubíhl ani celý den a sám rezignoval.

„Byl jsem sice odvolán z funkce ředitele, ale můj pracovní poměr na fondu nezanikl. Nyní jsem v po-

zici finančního poradce. Do práce však nechodím, jsem na jakési dovolené. Oficiálně proto, že se vyskytly překážky v práci na straně zaměstnavatele,“ říká Michálek.

Nový ministr životního prostředí Tomáš Chalupa slíbil, že na volné místo šéfa Fondu životního prostředí vypíše konkurz. „Bude-li vyhlášen, přihlásím se. Nebude to z nějakého kverulantství, ale z principu,“ dodává Michálek, který za podobných okolností dostal před patnácti lety výpověď z Fondu národního majetku. Soud ji tehdy prohlásil za neplatnou.

Libor Michálek varoval před korupcí a přišel o místo.

Ať úředníkům pomůže ombudsman

PRAHA Úředníky, kteří upozorní na korupci, by měl před výpovědí nebo sesazením z vedoucí funkce chránit zákon.

Předseda správní rady Transparency International Václav Lásků předkládá v rozhovoru pro MF DNES návrh, jak ochranu pro oznamovatele do zákona dostat.

Popisujeme další příběh úředníka, který upozorňoval na korupci, a obrátilo se to proti němu. Jak podobně lidí ochránit?

My jsme na to zpracovávali i analýzu. Ti šéfové si vždycky najdou cestu, jak nepodobného oznamovatele zlikvidovat. Dalo by se ale uvažovat o období antidiskriminačního zákona. Když někdo přijde o práci

kvůli barvě pleti, je v případném soudním sporu důkazní břemeno na straně zaměstnavatele (musí dokázat oprávněnost výpovědi). Zavedl bych podobnou nadstandardní ochranu i pro lidi oznamující korupci. My jsme měli i odstrašující případy, kdy nakonec policie vyšetřovala nesmyslně toho oznamovatele, třeba za porušení ochrany osobních údajů.

Dneska jsem pokládal otázku, jak se má úředník přicházející s podezřením na korupci zachovat, ministru vnitřních Radekovi Johnovi. A on odpověděl: „Ať jde na policii.“ Jenomže ta mu od vyhazování nepomůže...

Korupce se prokáže málokdy, ale ten oznamovatel bývá potrestán skoro vždycky. Víme, že ta situace není ideální.

Ochrana svědka je asi nesmysl při vyšetřování korupce ve státní správě.

Ta se nepoužívá moc ani při rozkrývání vražd, natož tady. Ale viděl bych možnost v zapojení různých firemních ombudsmanů, které už dnes spousta organizací používá. Museli by to ale být kvalitní profesionálové, schopní to oznámení nějak zhodnotit. Jenomže v praxi to chodí tak, že ombudsmany si spíše šéfové najímají jako vlastní inženýrské.

Jakub Pokorný